

Vrijdag 5 maart 1915 – ochtendeditie

Paspoorten.

De minister van buitenlandse zaken vestigt er de aandacht van de belanghebbenden op, dat naar hem gebleken is, reizigers wiens paspoorten de kenmerken vertonen, dat zij voor het verblijf in een land waarmee Duitsland in oorlog is, gediend hebben, daardoor moeilijkheden ondervinden bij het overschrijden van de Duitse grenzen.

Gisterenmorgen hebben de Duitsers te Antwerpen weer iemand van de bemanning van de stoomboot Administrateur de Badts aangehouden. Hij wordt verdacht betrokken te zijn bij het smokkelen van brieven door middel van een kistje met een dubbele bodem, dat aan boord gebracht zou worden. De aangehoudene ontkende, daarvan iets te weten.

Belgische kinderen.

De heer Kellenaers, van het R. K. Huisvestingscomité te Leiden, is gisteren weer naar België vertrokken. Hoogstwaarschijnlijk zal hij bij zijn terugkeer een twintig Joodse weesjes uit Antwerpen meebrengen.

Parijs, 4 maart. Officieel bericht van vanmiddag drie uur:

In België heeft onze artillerie in de duinen vijandelijke loopgraven vernield.

Het opperbestuur over de Kongo.

Berlijn, 5 maart. De Vossische Zeitung verneemt uit Brussel dat de Belgische regering blijkbaar het opperbestuur over de Kongo naar Londen wil overbrengen. De Nye, een der hoofdambtenaren is

derwaarts gezonden. Sedert de vorige week verschijnt het Journal du Congo, het orgaan van het Belgische ministerie van koloniën, te Londen. Deze feiten baren te Brussel groot opzien.

Het Belgische moratorium.

Een correspondent schrijft ons uit Brussel, op 23 februari:

Onder de vele vraagstukken, waarvoor men zich in België geplaatst ziet, speelt dat van een mogelijke opheffing van het moratorium, waartoe de Duitse overheden naar het schijnt gaarne zouden willen overgaan, een belangrijke rol. Bijzondere aandacht is aan dit vraagstuk gewijd door de Brusselse Kamer van Koophandel en de voorzitter van dit lichaam, de heer van Elewyck, heeft hiervoor een doorwerkt rapport opgesteld, waaraan het volgende is ontleend.

Met de invoering van het moratorium verdwijnt de zekere grondslag, waarop alle handelstransacties gebaseerd moeten zijn, en zijn de bankers, bij de onmogelijkheid om hun geldvoorraden geregeld aan te vullen, verplicht hun kantoren voor het krediet te sluiten of slechts zeer spaarzaam geopend te houden. Met het verdwijnen van het krediet verdwijnt tegelijkertijd alle termijnhandel en worden zaken nog slechts à contant gedaan, en dat nog wel op een ogenblik, waarop de onzekerheid der vervoermiddelen en het gebrek aan specie alle zakendoen moeilijk en gevaarlijk maken.

In België is de gang van zaken als volgt geweest. De handel heeft zijn portefeuille willen verzilveren, waardoor de wisselportefeuille van de Nationale Bank overmatig vergroot is, en inleggers hebben hun deposito's opgevraagd; wissels en bankbiljetten werden in massa ter verzilvering aangeboden. Het was dan ook hoog tijd, dat de regering tussenbeide trad en een moratorium en gedwongen koers

afkondigde om te beletten, dat de bronnen van het krediet zouden opdrogen.

Deze maatregelen, genomen op het oogenblik dat vreemde troepen België binnenrukten, hebben de banken vergund aan hen, die wissels wilden disconteren of geld opnemen, een zekere marge te laten, welke vooral op het oog had de behoeften van de volksvoeding, de betaling van salarissen en lonen en de aankopen van aan de nijverheid nodige grondstoffen.

De bankportefeuille, toegenomen door het grote aanbod van wissels in juli 1914, bestaat nog in zijn geheel, terwijl anderzijds de portefeuilles van particulieren vol zijn van handelspapier, dat voorlopig niet te verzilveren valt. Enige dagen na de instelling van het moratorium bedroeg de binnenlandse portefeuille van de Nationale Bank, die op 30 juli 716 miljoen frank groot was, 939 miljoen, hetgeen een vermeerdering van 340 miljoen frank betekent tegenover de overeenkomstige cijfers van 1913.

Men kan op tenminste dezelfde som de niet-gedisconteerde portefeuille van de banken en particulieren begroten, zodat een bedrag van ongeveer 2 miljard frank aan vervallen handelspapier betaalbaar zou worden, indien het moratorium werd opgeheven. Volgens de gemiddelde cijfers van 1913 zou het aantal onbetaalde wissels 2 ½ miljard bedragen, te verdelen in 317.500 geaccepteerde wissels tot een gezamenlijk bedrag van 100 miljoen frank en 2.182.500 niet geaccepteerde wissels en promessen tot een bedrag van 900 miljoen frank. Indien, bij opheffing van het moratorium, deze geweldige bedragen plotseling kwamen te vervallen, zouden zij het krediet, dat voor een normale herleving der zaken zo nodig is, vermoorden.

Buitendien zouden handel en nijverheid de middelen niet kunnen vinden om aan deze verplichtingen het hoofd te bieden, zolang de handelsbetrekkingen hun normale loop niet hebben hernomen. Zolang het verkeer van personen en goederen niet hersteld en het bankbedrijf niet hervat is, zolang de veiligheid van dit verkeer nog onzeker is, zal hervatting van het zakenleven onmogelijk zijn; alle handel en productie zullen precair blijven. Hoe zou men zich dan onder zulke omstandigheden krediet kunnen verschaffen om op de vervaldag te kunnen betalen? Immers credit en debet worden door de banken geregeld, door middel van disconto en incassering.

De posterijen, welke zoals men weet, zich in België met incassering bezig houden, spelen ook hier een belangrijke rol, maar voorzien in de tegenwoordige tijden alleen, en dan nog slechts zeer behoeftig, in het brievenvervoer. Daardoor kunnen de banken niet op normale wijze met elkaar corresponderen, daar ook het gewone verkeer zeer moeilijk, zo niet onmogelijk is, en onderworpen aan het tijdverlies, dat strenge en kostbare formaliteiten met zich brengen, terwijl anderzijds elke veiligheid, zo nodig voor het vervoer van geld en fondsen, ontbreekt. Men kan er dan ook niet over denken een geregeld zakenleven te willen hebben voordat spoorweg, post, telegraaf en telefoon niet meer bedreigd worden door de onverwachte eisen van nieuwe krijgsverrichtingen.

Ook voor de verhoudingen met het buitenland gelden dezelfde bezwaren en nog wel in hogere mate, want behalve het gebrek aan geregeld verkeer vormen hier de verschillende bepalingen, welke handel met en betaling aan vijandelijke landen verbieden, onoverkomelijke hinderpalen voor de herleving van een normaal zakenleven.

Er is nog in het bijzonder één bedrijf, dat met zeer grote kapitalen werkt en dat door een opheffing van het moratorium vóór het herstel

der Belgische regering geruïneerd zou worden, namelijk dat der aannemers van openbare werken, die grote sommen in hun materiaal hebben gestoken en reusachtige vorderingen op de Belgische staat bezitten.

Hervatting van hun werkzaamheden zal eerst enkele maanden na de oorlog kunnen plaats vinden, wanneer alles weer op zijn verhaal zal zijn gekomen; en deze hervatting zal eerst langzaam, in overleg met de regering kunnen geschieden, aangezien deze personen grote sommen bij de staat als borgstelling plegen te storten en de staatsmachine slechts met geringe spoed rekeningen afsluit. De aannemers komen daardoor in een bijzondere positie tegenover hun schuldeisers te staan, welke op hun beurt aan hun leveranciers dezelfde moeilijkheden veroorzaken, als die, waaronder zij zelf hebben te lijden. Zodoende verspreidt de geldverlegenheid zich door het gehele land en maakt zij voor de aannemers van openbare werken de oplossing van het moratoriumvraagstuk hoogst moeilijk.

En dan de handelaars, die van hun contanten en goederen, die in gewone tijden dienden ter regeling van hun schulden, hebben geleefd, hoe zullen die aan hun tijdens het moratorium opgelopen verplichtingen voldoen? Daarvoor zijn verschillende voorwaarden nodig, en wel in de eerste plaats het staken van de vijandelijkheden en het herstel van een geregelde regering in België, die de behoeften en gebruiken en het karakter van het land kent.

Welke oplossing zal de regering, zodra zij hersteld is, aan het vraagstuk der opheffing van het moratorium geven? Dit is de vraag, die de Brusselse Kamer van Koophandel beantwoordt in een studie, waarvan wij in een volgend artikel een overzicht zullen geven.

Een gesprek met generaal von Bissing.

Een oorlogscorrespondent van het Berliner Tageblatt heeft te Brussel een gesprek gehad met generaal von Bissing, de Duitse gouverneur-generaal in België.

Hij verdedigde zijn besluit, om de Belgische vluchtelingen, die op een bepaalde tijd niet in België terug zijn, een tienvoudige belasting op te leggen. Een groot deel van de Belgen zelf, zegde hij, is ook van mening dat er iets moet gebeuren en de Belgen, die hun vaderland hebben verlaten, iets moeten doen om het land door de nood van het ogenblik heen te helpen. Het plan van de belastingsverhoging is niet van het Duitse bestuur uitgegaan. De belasting zal bepaaldelijk de bemiddelden treffen.

De gouverneur erkende, dat de nood groot is, vooral bij de middenstand. Vele oud-ambtenaren bv. die nu geen pensioen trekken, zijn er erg aan toe. Hij betreurt dat zeer, maar kan het niet verhelpen. De Geneefse conventie verplicht de Duitsers niet, het pensioen uit te betalen.

Van de houding der bevolking had de generaal geen verontrustende indruk. Hij moet wel veel bestrijden en hier en daar is het nodig krachtig in te grijpen. "Ik heb de Belgen grote kinderen genoemd, die kleine dwaasheden niet willen laten", zegde hij. "In de laatste tijd zijn zij plotseling met alle mogelijke kentekenen in de Amerikaanse kleuren gaan lopen. De Amerikaanse gezant heeft in het belang van de waardigheid der Amerikaanse vlag op de nodige maatregelen tegen die betoging aangedrongen. Het doet mij leed, als het bericht van dergelijke kinderachtigheden in Duitsland doordringt en de mensen zich daar opwinden en vinden, dat zoiets met alle gestrengheid onderdrukt moet worden. Mijn mening is, zolang het dergelijke dwaasheden betreft, kan men de mensen kalm deze luchtklep voor de ergernis en de vijandschap, die ieder in zich voelt, laten. Zou het bij ons anders zijn?"

De gouverneur schreef die betoging voor Amerika toe aan de Amerikaanse nota aan Duitsland, "die menige merkwaardige zinnen bevatte". Maar hij waardeerde ook de dankbaarheid, die de Belgen voor de Amerikanen voelen, voor het brood dat zij hun verschaffen.

De gouverneur sprak ook van verschillende maatregelen die hij, het belang van Duitsland en van het Duitse leger niet uit het oog verliezende, ten bate van de Belgen heeft genomen. Zo is hij tegen de prostitutie in België opgetreden, en heeft in samenwerking met het Belgische Rode Kruis het een en ander voor de volkswelvaart gedaan. De gouverneur vond het vreemd, dat het Belgische Rode Kruis in vredetijd niets doet, maar zich alleen voor de oorlog inricht. Volgens hem was er ter bestrijding van de tuberculose, de sterfte onder zuigelingen en voor gebrekkigen niets gedaan. Hij heeft nu het Belgische Rode Kruis ook de zorg voor de gebrekkigen opgedragen. Hij had daarmee ook politieke oogmerken bekend hij. Hij wil in aanraking komen met kringen, die misschien invloed op het volk kunnen uitoefenen, opdat het zou leren inzien wat de Duitsers, die zij alleen barbaren hebben leren noemen, in hun hart zijn en wat zij voor het volk doen. Daar weet men niets van.

Verder brengt de gouverneur iets van de Duitse sociale maatregelen in België over. Hij is begonnen met de arbeid van vrouwen en kinderen aan de mijnen, in fabrieken en bij de arbeid thuis te beperken. Hij kon zich daarbij aansluiten bij Belgische wetsontwerpen. Geen daarvan is echter nog wet geworden.

Met een enkel woord sprak de generaal ook van de financiële maatregelen. Aangezien de goudvoorraad en het spaarbankgeld naar Engeland waren overgebracht, moest er een noodbank worden opgericht. Die werkt voorlopig goed volgens de gouverneur. Het moratorium moet echter nog blijven. Het zal eerst opgeheven

worden als er zekerheid is dat er geen mensen door ten gronde zullen worden gericht.

Een aantal handelszaken van Belgen, Fransen en Engelsen zijn in Duitse handen genomen om te beletten, dat er iets verkeerd gebeurt. Het is in zekere zin een tegenmaatregel, en het streven was, vooral op Engels geld en Engels bezit beslag te leggen. Het is maar al te bekend, vervolgde de generaal, dat men in Engeland de handelsboeken van Duitse firma's, waaruit de balans moest worden opgemaakt, eenvoudig heeft vernietigd. Dientengevolge is het onmogelijk, zulke banken en zaken in Engeland en zijn koloniën weer op te vatten.

Duitsers en Oostenrijkers, die bij het begin van de oorlog uit België zijn gevlucht, zijn nog slechts in geringe getallen teruggekeerd. Wij kunnen hen allen toelaten, zegde generaal von Bissing, als er enige zekerheid is, dat zij kunnen leven. Om hun eisen van schadevergoeding te beoordelen is er een scheidsgerecht in gesteld, waarin ook Belgische rechters zitten.

Ik zorg er ook voor, zegde de generaal verder, dat de Belgische gijzelaars, die bij de bezetting van Belgische steden naar Duitsland zijn gevoerd, naar hun land teruggebracht worden. Vooral wil hij de onderwijzers in het land terug hebben. Overeenkomstig de Belgische voorschriften wordt er op de scholen les gegeven in het Duits. Te Brussel en Antwerpen zijn de Duitse scholen weer geopend. De directeur van de Brusselse school is landweerman. Hij heeft nu verlof en doet in uniform dienst op school.

De schouwburgen in Brussel moesten nog gesloten blijven. Een paar aanbiedingen van Duitse gezelschappen zijn geweigerd, maar als bv. Max Reinhardt nu in Brussel of Antwerpen het Duitse theater wilde laten spelen, zou het in overweging genomen kunnen worden. Met



alle middelen wordt getracht om voor de bevolking de Duitse geest wat meer begrijpelijk te maken. Of dat zou lukken wist de generaal niet.

Uit Gent.

Men meldt ons op 1 maart:

Een der meest verdienstelijke instellingen te Gent is wel het Rode Kruis. Het had er bij het uitbreken van de oorlog 150 noodhospitalen ingericht.

De Vlaamse vrouwen, die zich daar beijverd hadden, werden na de bezetting der Duitsers vervangen door Duitse diaconessen en verpleegsters. Talrijke noodhospitalen verdwenen, terwijl nieuwe ingericht werden. Zo te Gent in het nieuwe feestpaleis, het Flandria Palace Hotel en het gebouw naast het postkantoor van het gerechtshof.

Toch bleef het Belgische Rode Kruis niet bij de pakken neerzitten. Eerst richtte het in samenwerking met de Duitse overheid een dienst in om vermiste personen op te sporen, waar dan ook. Honderden inlichtingen werden aldus gegeven. Verder zorgde het comité voor het verzenden van brieven, pakjes en geld aan de krijgsgevangen Belgen in Duitsland.

Bovendien zorgt het comité voor hulp voor verminkten en noodlijdenden, wie zij een handwerk laat leren.

Het Groene Kruis, gevestigd op het Sint Baafsplein, zorgt verder dat de mensen goed kunnen eten voor 0,35 frank.

Tegenwoordig ziet men te Gent veel Duitse burgers en vrouwen die hun zieke of gewonde bloedverwanten komen bezoeken. Zij krijgen

hiervoor vermindering der reiskosten, ook in België. Dit geldt echter nog niet voor Noord-Frankrijk.

Ook komen vele Duitse zakenlui het land afreizen. Zij vestigen er filialen of keren terug naar de talrijke fabrieken en werkplaatsen waar zij reeds voor de oorlog de technische leiding hadden.

De stedelijke overheid wordt al vernuftiger in het uitdenken van middelen om aan de noden het hoofd te bieden. Zij heeft de befaamde vluchtelingenbelasting uitgevonden, die nu door het Duitse bestuur in geheel België wordt toegepast. Merkwaardigerwijze echter valt de stad, waar die belasting uitgevonden werd, buiten haar sfeer van werking, als liggende in het etappengebied van het leger!

In zijn laatste vergadering heeft de gemeenteraad het volgende voorstel aangenomen: alle beschikbare en geschikte stadgronden zullen, in percelen verdeeld, voorlopig afgestaan worden aan behoeftige personen, die genegen zijn hierop groenten te verbouwen. Die percelen zijn 500 vierkante meter groot en zullen al naar de grootte van de gezinnen en de omstandigheden ter beschikking gesteld worden. Men zal zich vooral moeten toeleggen op de kweek van najaars- en wintergroenten. Op sommige gronden zullen aardappels echter geschikter zijn. Vakmannen zullen de nodige wenken geven om zoveel mogelijk uit de grond te halen en ook zorgen voor geschikte zaden.

Niet alleen de eigen bevolking heeft de hulp en bijstand van Gent nodig. Er vertoeven te Gent honderden vreemde studenten, vooral Russen en Polen, voor wie kommervolle tijden zijn aangebroken. Hun verblijf is hier doelloos en toch hebben de meesten weinig trek om de lange reis naar huis te aanvaarden. Zij ontvangen echter meestal

geen roebel meer van thuis en moeten nu te Gent leven van de openbare liefdadigheid.

De gemeenteraad heeft voor hen tot februari een 10.000 F uitgegeven.

Ook de particulieren en maatschappijen zitten niet stil. Een comité is gevormd om tijdelijk tal van werklozen enige verdiensten te bezorgen door bv. boodschappen te lopen, brieven te bezorgen, huizen of winkels te bewaken, enz. Het comité heeft als secretaresse de ijverige mej. Blanchaert en noemt zich "Onderlinge Hulp tot het verschaffen van kleine diensten." Het zorgt hierdoor voor de meest beklagenswaardige werklozen.

Het Algemeen Hulpcomité zorgt voor werk voor allerlei soorten arbeiders, en doet grote bestellingen aan schoenen, kleren, enz.

Verder is een Nationale Landbouwcoöperatie tot stand gekomen, waarvan de heer Tibbaut voorzitter is, en die zal zorgen bv. voor geregelde invoer van veevoeder.

Duitse soldaten zijn er hier nog steeds in groten getale. Telkens wordt er bij de steeds wisselende garnizoenen in aanschrijvingen op gewezen, dat zij zich het Nederlands moeten eigen maken.

Dezer dagen heeft de Duitse overheid een eerste bedrag van 125.000 F aan de gemeente terugbetaald voor de sinds 15 januari 1915 gedane rekwisities.

Vrijdag 5 maart 1915 – avondeditie

Belgische vluchtelingen.

Onlangs was aan de te Leeuwarden vertoevende en van rijkswege ondersteunde Belgische vluchtelingen kennis gegeven, dat zij vóór 4 maart naar België moesten terugkeren of zich in een vluchtoord laten opnemen.

Naar wij thans vernemen, is het vertrek voorlopig uitgesteld. Slechts een tiental was vertrokken.

Parijs, 4 maart. Officieel bericht van 11 uur 's avonds.

In de duinen in België is nog een loopgraaf bezet.

Berlijn, 5 maart. Officiële mededeling uit het grote hoofdkwartier van heden:

Ten zuiden van Ieper hebben wij de Engelsen door ons vuur zware verliezen toegebracht.